KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

# Keski-Suomen hyvinvointialue

## Tukipalveluiden ja muiden sosiaalipalveluiden myöntämisperusteet 1.1.2027 alkaen

# Sisällys

1 Johdanto ....2
2 Sosiaalihuoltolain 19 § tukipalvelut ....2
2.1 Ateriapalvelu ....2
2.2 Vaatehuoltopalvelu ....3
2.3 Siivouspalvelu ....4
2.4 Asiointipalvelu ....5
2.5 Osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävä palvelu ikääntyneille ....5
2.5.1 Kuntouttava päivätoiminta ....6
2.5.2 Omaishoidon päivätoiminta ....7
2.5.3 Etäpäivätoiminta ....8
3 Muut sosiaalipalvelut ....9
3.1.1 Hygieniapalvelu ....9
3.1.2 Turvapalvelu ....10
6. Perhehoito iäkkäiden kotona asumisen tukena ....11
7. Tukipalveluiden uudelleenarviointi ....12
4 Liitteet ....14
4.1 Taulukko 1. interRai-HC mittarit ....14

# 1 Johdanto

Tässä asiakirjassa käsitellään Keski-Suomen hyvinvointialueen tukipalveluiden, Sosiaalihuoltolain liikkumista tukevan palvelun ja muiden sosiaalipalveluiden myöntämisperusteita. Hyvinvointialueen toiminta perustuu lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021), lakiin hyvinvointialueesta (611/2021), lakiin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000), sosiaalihuoltolakiin (1301/2014) ja -asetukseen (607/83), terveydenhuoltolakiin (1326/2010), lakiin ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (ns. vanhuspalvelulaki 980/2012, päiv. 11/2020) sekä Sosiaali- ja terveysministeriön antamaan laatusuositukseen aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palvelujen turvaamiseksi 2024–2027. Rintamatunnuksen omaavien veteraanien ja sotainvalidien palvelujen myöntämistä ohjaavat Rintamaveteraanien kuntoutuksesta annettu laki (1988/1184), Sotilasvammalaki (1948/404) ja Valtionkonttorin vuosittain julkaisemat ohjekirjeet.

Keski-Suomen hyvinvointialueen tavoitteena on, että keskisuomalaiset saavat palvelut oikea-aikaisesti ja yhdenvertaisesti. Palveluille on määritelty aluehallituksen hyväksymät palvelujen myöntämisen perusteet, jotka ohjaavat palvelujen myöntämistä. Myöntämisperusteita arvioidaan säännöllisesti osana vuosittaista talousarviota ja käyttösuunnitelmaa ja päivitetään tarvittaessa.

# 2 Sosiaalihuoltolain 19 § tukipalvelut

Sosiaalihuoltolain 19 §:n mukaisia tukipalveluita ovat ateriapalvelu, vaatehuoltopalvelu, siivouspalvelu, asiointipalvelu, osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävä tai tukeva palvelu.

Tukipalveluja järjestetään yksilöllisen tarpeen mukaan henkilölle, joka tarvitsee niitä sillä perusteella, että hänen toimintakykynsä on alentunut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn vuoksi. Lisäksi tukipalveluja järjestetään henkilölle, joka tarvitsee niitä erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella.

## 2.1 Ateriapalvelu

Tukipalveluna toimitetaan asiakkaalle valmiita aterioita ~~kotiin Menumatilla tai~~ kotiin kuljetettuna ateriana ~~ja yhteisölliseen asumiseen yksikön tarjoamien ravitsemuspalveluvaihtoehtojen mukaisesti.~~ Ateriapalvelun toteuttamisen varmistamiseksi tarvitaan asiakkaan avaimen toimittamista / avainboxia /sähköistä ovenavausta ateriankuljettajalle. Erityisruokavalio edellyttää sosiaali- tai terveydenhuollon ammattilaisen arvioita tai diagnoosin.

Yhteisöllisessä asumisessa asiakas voi valita lounaan ma-pe pois lukien arkipyhät. Lounas on osa yhteisöllisyyttä ja on valittavissa, vaikka asiakkaan sosiaalihuoltolain

mukainen palveluntarve ateriapalvelulle ei täyty. Yhteisölliseen asumiseen voidaan myöntää palvelutarpeen mukaisesti kotiin kuljetettu ateriapalvelu, jos asiakkaan toimintakyky on sellainen, että oikeus ateriapalveluun tukipalveluna täyttyy ja asiakas tarvitsee sen. Asiakkaalla voi siis olla sekä yhteisöllinen lounas että kotiin kuljetettu ateriapalvelu.

**Kotiin ~~toimitettu~~ kuljetettu ateriapalvelu voidaan myöntää seuraavilla perusteilla:**

- Asiakas ei pysty liikkumaan kodin ulkopuolella (esimerkiksi tehdäkseen ruokaostoksia tai käyttämään lounasravintoloita) tai valmistamaan aterioitaan.
- Henkilön toimintakyky on selkeästi rajoittunut ja ateriapalvelun tarve on jatkuvaa (3–7 kertaa viikossa).
- Henkilö tarvitsee ohjausta ja valvontaa ruokailussa tai ravitsemustilan seurantaa.
- Henkilön diagnosoitu erityisruokavalio ei toteudu ilman ateriapalvelua.
- Palvelu voidaan myöntää määräaikaisena, esimerkiksi sairaalasta kotiutuville (leikkaukset ym.). Määräaikaisuuden kesto vähintään kahden viikon ajan.

~~Yhteisölliseen asumiseen ateriapalvelut myönnetään asiakkaalle hänen tarpeensa mukaisesti.~~

~~Menumat ateria-automaatti sisältää pakastettujen aterioiden säilytys- ja lämmitysmahdollisuudet. Asiakkaalla on valittavissa pakastimesta ravintosisällöltään laadukkaat ruuat oman maun ja mieltymysten mukaan. Joko asiakas itse tai hoitaja ajastaa ruuan lämmityksen.~~

## 2.2 Vaatehuoltopalvelu

Vaatehuollolla tarkoitetaan pyykinpesua, vaatteiden ripustamista ja viikkaamista.

- Kotihoidon asiakkaiden pyykkiapu on määritelty kotihoidon sisällössä.

- Yhteisöllisessä asumisessa asiakkaan vaatehuolto on osa kotihoidon palvelua silloin, kun asiakas itse osallistuu pyykkihuollon toteuttamiseen ja/tai pyykkikone sijaitsee asiakkaan asunnossa. Tällöin työntekijä tukee ja ohjaa asiakasta kuntouttavalla työotteella. Mikäli asiakas ei kykene osallistumaan vaatehuoltoon tai huolehtimaan siitä itsenäisesti, voidaan vaatehuolto myöntää sosiaalihuoltolain mukaisena tukipalveluna.

Vaatehuollon myöntämisessä sovelletaan taloudellista tarveharkintaa. Vaatehuolto suunnataan palvelutarpeen arvioinnin perusteella ensisijaisesti pienituloisille. Vaatehuollon myöntämisessä viitteellisinä tulorajoina katsotaan bruttotuloina enintään 1382,30 € (summa päivitetään indeksin mukaiseksi, kun ministeriö ilmoittaa sen loppuvuodesta) kuukaudessa ja kahden hengen kotitaloudessa enintään 2 764,6 €

kuukaudessa. Yhteenlasketut talletukset yksin asuvalla enintään 1000 € ja kahden hengen taloudessa enintään 2000 €. Erityisin perustein voidaan palvelua myöntää tulorajat ylittäville asiakkaille.

Vaatehuoltoa voidaan järjestää tukipalveluna, jos henkilö ei toimintakykynsä vuoksi itse selviydy vaatehuollon tehtävistä eikä lähipiirillä ole mahdollisuutta tässä auttaa tai henkilöllä ei ole asianmukaisia välineitä vaatehuoltoon. Jos asiakas voi ohjattuna osallistua tai suoriutua vaatehuollosta, palveluiden suunnittelussa tuetaan ensisijaisesti asiakkaan osallisuutta arkitoimintoihin järjestämällä asiakkaalle esimerkiksi ohjausta ja tukea itsenäisen suoriutumisen ja kuntoutumisen tueksi muiden palveluiden avulla.

Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä arvioidaan vaatehuollon tuottamisen tapa huomioiden, onko asiakkaalla pyykkikonetta tai ei ja yhteisöllisessä asumisessa yksikön mahdollisuudet vaatehuollon toteuttamiseen. Vaatehuolto toteutetaan asiakkaan asunnossa asiakkaan omalla pyykkikoneella tai yhteiskäytössä olevassa pyykkituvassa siivouksen yhteydessä. ~~Yhteisöllisessä asumisessa osassa yksiköistä on järjestetty myös pesulapalvelua.~~ Mikäli asiakkaalla ei ole käytössä pyykkikonetta tai yhteiskäytössä olevaa pyykkitupaa, hyvinvointialue huolehtii vaatehuollon järjestämisestä asiakaskohtaisesti. Käytännön toteuttamisen mahdollisuudet huomioidaan palveluita suunniteltaessa, sekä käytetään harkintaa palvelua myönnettäessä.

### 2.3 Siivouspalvelu

Kotiin vietävässä siivouksessa asunnosta siivotaan tilat, joissa oleskellaan: pääsääntöisesti käytössä oleva makuuhuone, keittiö, olohuone, eteinen ja wc. Siivouspalveluun kuuluu kodin ylläpitosiivous 1 kerta/kk (2 tuntia/ kerta, ylläpitosiivous pitää sisällään lattioiden imuroinnin ja kosteapyyhinnän sekä mattojen imuroinnin, wc tilojen/kylpyhuoneen ja keittiön siivouksen sekä roskien viennin ja pölyjen pyyhinnän). Ei sisällä kaappien ja hyllyjen siivousta, mattojen vientiä ulos eikä ikkunoiden pesua. Yhteisöllisessä asumisessa siivousta myönnetään palvelutarpeen arvioinnin perusteella maksimissaan 2 tuntia kuukaudessa. Palvelun sisältö määritellään yhteisöllisen asumisen siivouksen palvelukuvauksessa. Lapsiperheiden osalta palvelun sisältö määritellään palvelun tarpeen arvioinnissa.

Siivouspalvelun myöntämisessä sovelletaan taloudellista tarveharkintaa. Siivouspalvelu suunnataan palvelutarpeen arvioinnin perusteella ensisijaisesti pienituloisille. Aikuisten siivouspalvelun myöntämisessä viitteellisinä tulorajoina katsotaan bruttotuloina enintään 1382,30 € kuukaudessa (summa päivitetään indeksin mukaiseksi, kun ministeriö ilmoittaa sen loppuvuodesta) ja kahden hengen kotitaloudessa enintään 2 764,6 € kuukaudessa. Yhteenlasketut talletukset yksin asuvalla enintään 1000 € ja kahden hengen taloudessa enintään 2000 €.

Palvelu myönnetään henkilölle, jonka toimintakyky on alentunut siten, että hän ei kykene huolehtimaan kodin ylläpitosiivouksesta tai hankkimaan sitä palveluntuottajilta.

Siivouspalvelua voidaan myöntää lapsiperheelle, jossa on palvelutarpeen arvioinnin perusteella arvioitu, että perhe tarvitsee vanhempien alentuneen toimintakyvyn vuoksi apua kodin välttämättömän siisteyden ylläpitämisessä. Tukipalvelua voidaan myöntää silloin, kun perheellä ei ole siivouksen lisäksi tarvetta muulle sellaiselle sisällölle, joka edellyttäisi lapsiperheiden kotipalvelua. Siivouspalvelu voi olla tarvittaessa asiakkaan puolesta siivoamista. Lapsiperheiden siivouspalvelua myönnetään harkinnanvaraisesti 1–4 kertaa kuukaudessa. Jos asiakas voi ohjattuna osallistua tai suoriutua siivouksesta, palveluiden suunnittelussa tuetaan ensisijaisesti asiakkaan osallisuutta arkitoimintoihin järjestämällä asiakkaalle esimerkiksi ohjausta ja tukea itsenäisen suoriutumisen ja kuntoutumisen tueksi muiden palveluiden avulla kuten lapsiperheiden kotipalvelun, sosiaalisen kuntoutuksen tai erityisryhmien kotiin vietävien palveluiden avulla.

### 2.4 Asiointipalvelu

Asiointiapuun luetaan mukaan saattajapalvelu terveydenhuollon palveluihin ja apu kauppaostosten teossa, siten että asiakas on itse mukana kauppaostoksilla.

Asiointipalvelun myöntämisessä sovelletaan taloudellista tarveharkintaa. Asiointipalvelu suunnataan palvelutarpeen arvioinnin perusteella ensisijaisesti pienituloisimmille. Asiointipalvelun myöntämisessä sovelletaan varallisuusharkintaa, viitteellisinä tulorajoina katsotaan bruttotuloina enintään 1382,30 € kuukaudessa ja kahden hengen kotitaloudessa enintään 2 764,6 € kuukaudessa ja yhteenlasketut talletukset yksin asuvalla enintään 1000 € ja kahden hengen taloudessa enintään 2000 €. Erityisin perustein voidaan palvelua myöntää tulorajat ylittäville asiakkaille.

Asiointiapu myönnetään kotihoidon asiakkaalle, jos henkilö ei toimintakykynsä vuoksi itse selviydy asioinneista eikä lähipiirillä ole mahdollisuutta tässä auttaa, eikä asiointiapua ole mahdollista järjestää yksityisten palveluiden tai vapaaehtoisten turvin. Jos asiakas voi ohjattuna osallistua tai suoriutua asioinnista, palveluiden suunnittelussa tuetaan ensisijaisesti asiakkaan osallisuutta arkitoimintoihin järjestämällä asiakkaalle esimerkiksi ohjausta ja tukea itsenäisen suoriutumisen ja kuntoutumisen tueksi muiden palveluiden avulla.

### 2.5 Osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävä palvelu ikääntyneille

Ikääntyneiden päivätoiminta on Sosiaalihuoltolain (22.8.2022/790) 19§:n mukaista osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävää tai tukevaa palvelua. Iäkkäällä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jonka fyysinen, kognitiivinen, psyykkinen tai sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt korkean iän myötä alkaneiden, lisääntyneiden tai pahentuneiden sairauksien tai vammojen vuoksi taikka korkeaan ikään liittyvän rappeutumisen johdosta (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn ylläpitämisestä ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012, päiv. 11/2020, 3§). Ikääntyneiden päivätoiminnan palvelut ~~ovat osa ikääntyneiden ennaltaehkäisevän tuen palveluita. Ne~~ ovat tarkoitettu kotona asuville ikääntyneille, joiden toimintakyky on alentunut ja

arjessa suoriutumisen ja/tai osallistumisen mahdollisuudet ovat heikentyneet. Kuntouttava päivätoiminta, omaishoidon päivätoiminta ja etäpäivätoiminta ovat tavoitteellista ja määräaikaista, yksilöllisesti asiakkaan toimintakykyä tukevaa toimintaa, joka toteutetaan ryhmäohjauksen keinoin.

### 2.5.1 Kuntouttava päivätoiminta

Kuntouttava päivätoiminta on tavoitteellisesti ja yksilöllisesti asiakkaan toimintakykyä tukevaa ryhmätoimintaa, joka sisältää esim. liikuntaa, ulkoilua ja erilaisia toimintatuokioita. Tärkeänä osana on sosiaalinen kanssakäyminen ja vertaistuki. Palvelu sisältää lounasruokailun.

**Palvelua voidaan myöntää asiakkaille:**

- joiden toimintakyky on heikentynyt terveydentilan muutoksen, sairastumisen tai sairaalajakson jälkeen.
- joiden liikuntakyky, lihasvoima tai tasapaino on heikentynyt ja kaatumisen riski on kasvanut
- joiden kotona selviytymisen edellytykset ovat heikentyneet toimintakyvyn laskun myötä tai riskinä on kotihoidon aloitus tai kotihoidon käyntien lisääntyminen.
- joiden läheisverkostot ja sosiaaliset kontaktit ovat vähäiset tai heikot.
- tueksi elämän muutostilanteissa, esim. leskeytyneet, joilla riski jättäytyä kotiin.
- jotka hyötyvät ryhmämuotoisesta kuntoutuksesta ja kykenevät sitoutumaan tavoitteelliseen harjoittelujaksoon

Palvelun myöntämisessä hyödynnetään palvelutarpeen arvioinnista sekä toimintakyvyn arvioinnista (RAI) saatua tietoa.

RAI-viitearvot kuntouttavan päivätoiminnan myöntämisessä

- MAPLe 5 (1–5) arvo vähintään 2
    - MAPLe arvo 1 poikkeustapauksissa, kuten asiakkaan yksinäisyys, turvattomuus
    - MAPLe arvo 5 arvioidaan asiakkaan soveltuvuus erikseen, huomioiden esim. käyttäytyminen ja kognitio
- CPS >1-2, että mikäli 3, niin tehdään yksilöllistä arviointia ja tulee olla alle 4

Palvelu on määräaikaista ja se myönnetään kuuden (6) kuukauden jaksoksi. Kuntouttavan päivätoiminnan päivän kesto on kerran viikossa neljä tuntia. Mikäli asiakkaalla on fyysinen kuntoutustarve, jonka kuntoutuminen on jäänyt kesken ensimmäisen jakson aikana ~~Yksilöllisen harkinnan mukaan ja asiakkaan hyötyessä kuntouttavasta päivätoiminnasta~~ voidaan myöntää uudestaan kuuden (6) kuukauden

jakso. Muussa tapauksessa jakson jälkeen voidaan myöntää ensisijaisesti etäpäivätoiminnan jakso.

**Palvelua ei voida myöntää, jos**

- asiakas ei tarvitse sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön antamaa ohjausta ja kuntoutusta, ja hän kykenee osallistumaan itsenäisesti kuntien, järjestöjen yms. järjestämiin toimintoihin.
- asiakas ei hyödy ryhmämuotoisesta kuntoutuksesta eikä kykene sitoutumaan ryhmämuotoiseen tavoitteelliseen toimintaan sovitusti.
- ~~Jos~~ asiakkaan toimintakyky on alentunut niin että ei pysty toimimaan ohjattuna ryhmässä.
- asiakas tarvitsee jatkuvaa ohjausta ja valvontaa tai runsaasti fyysistä tai psyykkistä hoivaa päivän aikana.
- asiakas käyttäytyy toistuvasti sosiaalisia ryhmätilanteita häiritsevästi.
- ~~asiakkaalle on jo myönnetty kaksi peräkkäistä kuuden (6) kuukauden jaksoa (ei kolmatta jaksoa suoraan)~~

**Kuljetus päivätoimintaan**

Tarvittaessa asiakkaalle myönnetään edestakainen kuljetus asiakkaan kotoa ikääntyneiden päivätoimintaan. Kuljetuspalvelusta peritään erillinen maksu. Mikäli asiakas haluaa tutustua etukäteen päivätoimintaan, kyyti järjestettävä omakustanteisesti.

**Päivätoimintaan myönnetään edestakainen kuljetus asiakkaan kotoa, mikäli:**

- Muutoin matka päivätoimintaan tai hygieniapalveluun ei toteudu.
- Asiakas tarvitsee liikkumisessa apua/apuvälineen liikkumiseen.
- Asiakas kykenee olemaan taksimatkan ajan rauhallinen, ei ahdistu tai muutu levottomaksi ja pyri liikkumaan taksissa tai poistumaan taksista.

### 2.5.2 Omaishoidon päivätoiminta

Omaishoidon päivätoiminta on tarkoitettu ikääntyneille omaishoidettaville tai omaishoitoa vastaavassa tilanteessa oleville. Lisäksi palveluun voi ohjautua myös ikääntyneet asiakkaat, joilla on muistin alenemaa, mutta jotka eivät hyödy enää tavoitteellisesta kuntouttavasta päivätoiminnasta. Päivätoiminta tukee ikääntyneiden toimintakykyä ja kotona asumista sekä omaishoitajan jaksamista arjessa.

Päivätoiminta sisältää asiakkaan toimintakykyä tukevaa ryhmätoimintaa, esim. liikuntaa, ulkoilua ja erilaisia toimintatuokioita. Tärkeänä osana on sosiaalinen kanssakäyminen ja vertaistuki. Palvelu sisältää lounasruokailun.

Palvelun myöntämisessä hyödynnetään palvelutarpeen arvioinnista sekä toimintakyvyn arvioinnista (RAI) saatua tietoa. Palvelu on määräaikaista. Palvelu myönnetään kuuden (6) kuukauden jaksoksi, jonka jälkeen/aikana asiakkaan palvelutarvetta uudelleenarvioidaan yhteistyössä päivätoiminnan henkilöstön kanssa. Päivätoiminnan päivän kesto on kerran viikossa neljä tuntia.

**Palvelua voidaan myöntää asiakkaille:**

- jotka pystyvät toimimaan ohjattuna ryhmässä.
- joiden voimavarat riittävät useamman tunnin kestävään päivätoiminnan käyntiin.
- jotka pystyvät toimimaan pääosin sanallisen ohjauksen turvin.

**Palvelua ei voida myöntää:**

- Asiakas ei hyödy ryhmämuotoisesta toiminnasta runsaan ohjauksen tarpeen vuoksi.
- Asiakas tarvitsee jatkuvaa ohjausta ja valvontaa tai runsaasti fyysistä hoivaa päivän aikana.
- Asiakkaan voimavarat eivät riitä ryhmämuotoiseen toimintaan.

**Kuljetus päivätoimintaan**

Tarvittaessa asiakkaalle myönnetään edestakainen kuljetus asiakkaan kotoa ikääntyneiden päivätoimintaan. Kuljetuspalvelusta peritään erillinen maksu. Mikäli asiakas haluaa tutustua etukäteen päivätoimintaan, kyyti järjestettävä omakustanteisesti.

**Päivätoimintaan myönnetään edestakainen kuljetus asiakkaan kotoa, mikäli:**

- Muutoin matka päivätoimintaan tai hygieniapalveluun ei toteudu.
- Asiakas tarvitsee liikkumisessa apua/apuvälineen liikkumiseen.
- Asiakas kykenee olemaan taksimatkan ajan rauhallinen, ei ahdistu tai muutu levottomaksi ja pyri liikkumaan taksissa tai poistumaan taksista.

### 2.5.3 Etäpäivätoiminta

Etäpäivätoiminta on tavoitteellista ja kuntouttavaa ääni- ja videovälitteistä pienryhmätoimintaa ikääntyneille.

Toiminta on määräaikaista 3 kuukauden jaksoissa myönnettävää palvelua. Etäpäivätoiminnan ryhmä kokoontuu yhden (1) kerran viikossa 1,5 tunnin ajan. Ryhmäkoko on 4–5 asiakasta. Yksilöllisen harkinnan mukaan voidaan myöntää toinen kolmen (3) kuukauden jakso.

**Etäpäivätoimintaa voidaan myöntää asiakkaille:**

- jotka kokevat itsensä yksinäisiksi.
- joiden läheisverkostot ja sosiaaliset kontaktit ovat vähäiset.
- joiden kotona selviytymisen edellytykset ovat vaarantuneet toimintakyvyn laskun myötä.
- jotka toimivat omaishoitajina ja kokevat arjessa sekä väsymystä että vertaistuen puutetta liittyen omaishoitajuuteen.
- jotka hyötyvät ryhmämuotoisesta toiminnasta ja kykenevät sitoutumaan tavoitteelliseen harjoitusjaksoon
- joiden toimintakyky (liikuntakyky, näkö, kuulo sekä muisti ja kognitio) on riittävä osallistumaan ryhmään teknologiavälitteisesti.
- jotka pystyvät toimimaan sanallisella ohjauksella ja osallistumaan ryhmään.

# 3 Muut sosiaalipalvelut

Sosiaalihuoltolain 14§ mukaan hyvinvointialue voi lisäksi järjestää muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja 11 §:n mukaisiin tarpeisiin vastaavia sosiaalipalveluja. Keski-Suomen hyvinvointialueella järjestetään muina sosiaalipalveluina hygieniapalvelua sekä turvapalvelua ja lisälaitteita.

### 3.1.1 Hygieniapalvelu

Hygieniapalvelua (peseytymisen apu) järjestetään enintään kerran viikossa henkilölle, joka tarvitsee apua peseytymisessä ja jonka peseytymismahdollisuudet ja/tai kodin peseytymistilat ovat puutteelliset, eivätkä puutteet ole korjattavissa asunnonmuutostöillä eikä kotiin annettavalla peseytymisavulla. Säännöllisen kotihoidon asiakkaalle peseytymisen apu on osa kotihoidon palvelua. Hygieniapalvelu on viimesijainen tapa järjestää asiakkaan peseytymisen apu.

Hygieniapalvelua voidaan myöntää asiakkaalle, jonka

- Fyysinen toimintakyky on alentunut siten, ettei peseytyminen itsenäisesti onnistu ja asiakas tarvitsee siihen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön avun.

Ja lisäksi asiakkaan

- kotona ei ole pesutiloja tai ne ovat esteelliset, eikä fysioterapeutin toimesta tai muutostöiden kautta löydy tilojen turvalliseen käyttöön ratkaisua tai
- peseytyminen kotona vie kohtuuttomasti aikaa esim. puulämmitteinen sauna/pesutila tai
- jolla ei ole muuta avun tarvetta kuin peseytymisapua ja alueella ei ole yksityisiä palveluntuottajia, jotka voisivat avustaa pesuissa kotona tai

- jonka peseytyminen ei muuten toteudu lainkaan, josta aiheutuu terveydellistä haittaa (esim. muistisairas, mutta suostuu saunaan).

**Kuljetus hygieniapalveluun**

Tarvittaessa asiakkaalle myönnetään edestakainen kuljetus asiakkaan kotoa hygieniapalveluun. Kuljetuspalvelusta peritään erillinen maksu.

**Hygieniapalveluun myönnetään edestakainen kuljetus asiakkaan kotoa, mikäli:**

- Muutoin matka päivätoimintaan tai hygieniapalveluun ei toteudu.
- Asiakas tarvitsee liikkumisessa apua/apuvälineen liikkumiseen.
- Asiakas kykenee olemaan taksimatkan ajan rauhallinen, ei ahdistu tai muutu levottomaksi ja pyri liikkumaan taksissa tai poistumaan taksista.

### 3.1.2 Turvapalvelu

**Turvapuhelin ja erilaisia lisälaitteita myönnetään:**

Ensisijaisesti kotihoidon, vammaispalveluiden ja omaishoidon tuen asiakkaalle,

- jonka toiminta- ja/tai liikkumiskyky tai terveydentila on merkittävästi alentunut ja näistä syistä erilaisten vaaratilanteiden riski on suurentunut.
- jolla on lisääntynyt kaatumisriski, joka on todentunut viimeisen 90 vrk aikana.
- jolla on eksymisen vaara kotiympäristössä.

Erityisellä tarveharkinnalla palvelu voidaan myöntää määräaikaisesti muille asiakkaille, jos ehdot täyttyvät.

**Palveluiden uudelleen arviointi:**

- Toimintakyvyn ja palvelutarpeen muutos, eikä turvapalvelua koeta enää tarpeelliseksi.
- Pitkälle edennyt muistisairaus, jolloin asiakas ei enää osaa tehdä hälytystä.
- Turvapalvelun laitteita toistuvasti rikotaan tahallisesti.
- Asiakas ei enää osaa käyttää tai ei sitoudu käyttämään turvapuhelinta siihen tarkoitukseen, johon se on alun perin myönnetty

Turvapalvelua ei myönnetä korvaamaan asiakkaan säännöllistä avun tarvetta eikä etäyhteydenottolaitteeksi asiakkaan ja omaisten välille.

Lisälaitteiden myöntämisperusteet:

- Paikantava GPS-ranneke on muistisairaan liikkumisen turvaksi kotona ja pihapiirissä
- Ovihälytin myönnetään vähentämään asiakkaan eksymisvaaraa. Ovihälytin ajastetaan olemaan päällä tiettynä aikana vuorokaudesta, esimerkiksi yöaikaan. Jos asiakkaan tilanne vaatii hetkellisesti tarkempaa seuraamista esim. asiakkaan

muistin heikentymisen tai muun palvelutarpeen arvioinnin perusteella, voidaan ovihälytin määräaikaisesti ajastaa päälle 24 h/vrk korkeintaan kahdeksi viikoksi.

- Lisäranneke myönnetään asunnossa asuvalle toiselle henkilölle, jolla on turvapalvelun tarve
- Savu- /palovaroitin tai häkähälytin myönnetään, mikäli asiakkaan asunnossa on tulipalonuhka eivätkä tavanomaiset palohälyttimet riitä turvaamaan asiakasta.
- Ulkoinen äänenvahvistin myönnetään, jos asiakkaan aistitoiminnot ovat heikentyneet siten, ettei tavanomainen laite ole riittävä.
- Vammaispainike myönnetään asiakkaalle, mikäli hän ei pysty painamaan turvarannekkeen nappia.
- ~~Kaatumisanturi myönnetään, mikäli asiakkaalla on todentunut runsasta kaatuilua, eikä asiakas pysty hälyttämään tavallisella turvarannekkeella.~~

Turvapalvelun ja lisälaitteiden aloittaminen vaatii avaimen luovuttamisen turvapalvelulle /avainboxin/sähköisen ovenavauksen. Lukittavan GPS-rannekkeen käyttö vaatii asiakkaan suostumuksen. Turvapalvelun laitteita luovutettaessa asiakkaalle kerrotaan vastuusta ja korvausvelvollisuudesta, jos laite menee rikki tai katoaa.

## 6. Perhehoito iäkkäiden kotona asumisen tukena

Perhehoidon myöntäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin ja apuna käytetään RAI-arviointivälineistöä. Iäkkäällä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jonka fyysinen, kognitiivinen, psyykkinen tai sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt korkean iän myötä alkaneiden, lisääntyneiden tai pahentuneiden sairauksien tai vammojen vuoksi taikka korkeaan ikään liittyvän rappeutumisen johdosta (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn ylläpitämisestä ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012, päiv. 11/2020, 3§).

Ikääntyneiden perhehoidon onnistumisen kannalta on tärkeää, että perhehoitoa tarvitseva henkilö sijoitetaan juuri hänelle sopivaan perheeseen. Arviointi tapahtuu yhteistyössä perhehoitajan, perhehoidon koordinaattorin ja hoidettavan asiakkaan omatyöntekijän kesken. Perhesijoitusta suunniteltaessa selvitetään myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen ja muiden tukitoimien tarve ja saatavuus. Perhehoidon toimintaohjeessa on kuvattu eri perhehoidon muodot ja toimintamallit.

Perhehoito asiakkaan tunnistaminen:

- Kognition lievä tai keskivaikea heikkeneminen CPS 2-3
- Arkisuoriutumisessa perustoiminnoissa (hygienia, liikkuminen, wc:n käyttö, ravitsemus) vähintään ohjauksen/seurannan tarvetta, mutta ei täysin autettava ADL-H 1–4

- Arkisuoriutumisessa välinetoiminnoissa (aterioiden valmistus, kotitaloustyöt, raha-asioiden hoito, lääkityksestä huolehtiminen, ostoksilla käynti) suurin mahdollinen apu tai täysin autettava vähintään kolmessa toiminnossa IADLCH ≥5
- Haastavan käyttäytymisen oiremittari ABS<5, ei vakavia/merkittäviä haastavan käyttäytymisen oireita

**Perhehoitoa myönnetään kotona asumisen tueksi:**

- Äkillisten elämäntilanteiden muutosten takia.
- Omaishoitoon rinnastettavassa tilanteessa olevan läheisen jaksamisen tueksi.
- Ikääntyneen asiakkaan toimintakykyä tukevana jaksona esim. sairaalahoidon jälkeen.
- Varhaisen vaiheen palveluna niille asiakkaille, jotka kokevat merkittävää turvattomuutta, yksinäisyyttä ja jotka käyttävät toistuvasti muita palveluita.
- Tukemaan kotona asumista. Tukipalveluiden asiakkaille tai kotihoidon palveluissa olevalle asiakkaalle, ~~kotiin vietävien palveluiden asiakasohjaajan yksilöllisen arvioinnin perusteella,~~ jos säännöllisen lyhytaikaisen perhehoidon arvioidaan tukevan asiakkaan toimintakykyä ja kotona asumista.

Asiakkaalle voidaan järjestää perhehoitoa hänen omassa kodissaan, kun se vastaa parhaiten asiakkaan tarpeita sekä ylläpitää tai edistää hänen toimintakykynsä säilymistä. Perhehoito sisältää tavoitteellista osallistavaa toimintaa. Kotiin järjestettävä perhehoito myönnetään tunteina 3 tai 6 tuntia/vuorokaudessa. Kotiin järjestettävää perhehoitoa myönnetään enintään yksi kerta viikossa. Kotiin vietävää perhehoitoa järjestetään ensisijaisesti omaishoidon tuen tai omaishoitoon rinnastettavassa tilanteessa oleville.

Säännöllistä lyhytaikaista perhehoitoa perhehoitajan luona voidaan myöntää 2–7 ~~5~~ vrk/kk. Kotihoidon asiakkaan lyhytaikaisen perhehoidon myöntää kotiin vietävien palveluiden omatyöntekijä yhteistyössä perhehoidon koordinaattorien kanssa. Palvelu kohdennetaan eniten tukea tarvitseville.

## 7. Tukipalveluiden uudelleenarviointi

Asiakkaan palvelutarvetta arvioidaan jatkuvasti ja palvelut järjestetään asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti päivitetään asiakkaan toimintakyvyn muuttuessa. Palvelutarpeen uudelleen arvioinnin yhteydessä kartoitetaan, täyttyvätkö palvelujen myöntämisen perusteet edelleen. Arvioinnissa hyödynnetään asiakkaan tarpeen mukaan monialaista osaamista. Arvioinnin perusteella jo myönnetty palvelu voi jatkua entisellään, vähentyä, voidaan myöntää uusi palvelu tai palvelut voivat päättyä kokonaan.

**Tilanteita, joissa palvelutarve arvioidaan uudelleen ovat muun muassa:**

- Asiakkaan toimintakyky sekä terveydentila paranevat siten, ettei hän toimintakyvyn arvion perusteella täytä enää myöntämisperusteita.
- Asiakas /läheinen ei sitoudu asiakassuunnitelmassa ja toteuttamissuunnitelmassa sovittujen palvelujen käyttöön tai yhteistyöhön palvelua toteuttavien työntekijöiden kanssa, vaikka ymmärtää sen merkityksen hoitonsa ja hyvinvointinsa kannalta (esimerkiksi asiakas ei ole toistuvasti tavoitettavissa).
- Asiakas ei itse halua palvelua, vaikka ymmärtää sen tarpeen.
- Asiakkaan asuinympäristö ei mahdollista palvelun toteuttamista turvallisesti, vaan työskentelyolosuhteet vaarantavat työntekijöiden turvallisuuden tai fyysisen koskemattomuuden eikä työskentelyolosuhteita saada korjattua turvallisiksi.
- Asiakas ei osaa esim. alentuneen muistin vuoksi käyttää palvelun osana olevaa teknologiaa
- Asiakas käyttää laitetta väärin tai muuhun tarkoitukseen kuin mihin laite on palvelua myönnettäessä tarkoitettu (esim. turvaranneke, tablettitietokone, lääkeautomaatti).
- Asiakas käyttäytyy epäasiallisesti tai aggressiivisesti työntekijöitä kohtaan; tämä voi olla fyysisen koskemattomuuden uhkaamista tai sanallista mitätöintiä, vähättelyä tai solvaamista.

# 4 Liitteet

## 4.1 Taulukko 1. interRai-HC mittarit

HC = Home Care (kotihoidon RAI)

| MITTARIT | HC | Seliteteksti |
|---|---|---|
| Palvelutarveluokka, MAPLe 1-5 | x | Hyödynnetään tunnistettaessa, millaisista erilaisista asioista asiakkaan palvelutarve muodostuu. Palvelutarvetta kuvaava mittari huomioi toimintakykyä ja asiakkaan tilannetta laaja-alaisesti.<br><br>Mittarin arvo muodostuu mm. seuraavista tiedoista: kognitiiviset taidot (päivittäisissä tilanteissa päätöksentekokyky, lähimuisti, ilmaisukyky), arkisuoriutuminen (ADL-toiminnot, kuten liikkuminen, hygieniasta huolehtiminen), kaatuilu, välineelliset arkitoiminnot (IADL-toiminnot, kuten lääkityksestä huolehtiminen, aterioiden valmistaminen), haastavan käyttäytymisen oireet, kotiympäristön tilanne, kaatuilu, ravitsemuksen tilanne, aktiivisuuden määrä sekä muutokset kognitiossa tai arkisuoriutumisessa.<br><br>Mittarin arvot: vähäinen (1), lievä (2), kohtalainen (3), suuri (4), erittäin suuri (5). |
| Arkisuoriutuminen perustoiminnot, hierarkkinen,<br><br>ADL-H 0-6 | x | Hyödynnetään tunnistettaessa, missä päivittäisissä perustoiminnoissa henkilöllä on voimavaroja, ja missä hänellä on tuen tai avun tarvetta. Tietoja voidaan hyödyntää mm. kuntouttavan toiminnan suunnittelussa sekä palveluiden ja tuen järjestämisessä.<br><br>Mittarin arvo muodostuu mm. seuraavista tiedoista: henkilökohtainen hygienia, liikkuminen, wc:n käyttö ja syöminen.<br><br>Mittarin arvot: itsenäinen (0), ohjauksen/seurannan tarvetta (1), tarvitsee rajoitetusti apua (2), tarvitsee runsaasti apua (3-4), autettava (5), täysin autettava kaikissa mittarin muodostamissa ADL-toiminnoissa (6). |
| Arkisuoriutuminen, välinetoiminnot,<br><br>IADLCH 0-6 | x | Hyödynnetään tunnistettaessa, missä päivittäisissä välinetoiminnoissa henkilöllä on voimavaroja, ja missä hänellä on tuen tai avun tarvetta. Tietoja voidaan hyödyntää mm. kuntouttavan toiminnan suunnittelussa sekä palveluiden ja tuen järjestämisessä. |

| MITTARIT | HC | Seliteteksti |
|---|---|---|
| | | Mittarin arvo muodostuu mm. seuraavista tiedoista: aterioiden valmistus, tavalliset kotitaloustyöt, raha-asioiden hoito, lääkityksestä huolehtiminen, ostoksilla käynti<br><br>Mittarin arvot: ei tarvitse mitään apua (0), tarvitsee apua vähintään yhdessä toiminnossa (1), tarvitsee apua vähintään kahdessa toiminnossa (2), tarvitsee apua vähintään neljässä toiminnossa (3), tarvitsee suurimman mahdollisen avun tai täysin autettava vähintään kahdessa toiminnossa (4), tarvitsee suurimman mahdollisen avun tai täysin autettava vähintään kolmessa toiminnossa (5), tarvitsee suurimman mahdollisen avun tai täysin autettava kaikissa toiminnossa (6). |
| Kognitiomittari,<br><br>CPS 0-6 | x | Hyödynnetään tunnistettaessa henkilön kognitiivisten taitojen tilannetta ja vaikutusta esimerkiksi tuen ja avun tarpeeseen.<br><br>Mittarin arvo muodostuu mm. seuraavista tiedoista: päivittäisissä tilanteissa päätöksentekokyky, lähimuisti, ilmaisukyky.<br><br>Mittarin arvot: ei kognitiivista häiriötä (0), rajatilainen kognitiivinen häiriö (1), kognition lievä heikkeneminen (2), kognition keskivaikea heikkeneminen (3), kognition keskivaikea-vaikea heikkeneminen (4), kognition vaikea heikkeneminen (5), kognition erittäin vaikea heikkeneminen (6). |

LÄHTEET:
RAI-järjestelmän mittareita - THL
RAIsoft interRAI HC ja LTCF Mittarikäsikirja